

Vergaderjaar 2014–2015

23 987

Uitbreiding van de Europese Unie

Nr. 152

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 maart 2015

Bijgaand treft u aan de op 28 januari jl. door de Europese Commissie gepresenteerde rapporten inzake de voortgang van Roemenië en Bulgarije onder het Coöperatie- en Verificatiemechanisme (CVM) gedurende het afgelopen jaar¹. De rapporten betreffen de gebruikelijke jaarlijkse monitoring van de bij de toetreding van beide landen tot de Europese Unie in 2007 gemaakte afspraken over de noodzakelijke hervormingen van de rechtsstaat, de strijd tegen corruptie en in het geval van Bulgarije tevens de strijd tegen georganiseerde misdaad. De rapporten zijn een weergave van de door de Commissie in nauwe samenwerking met de autoriteiten, het maatschappelijk middenveld en experts uit andere lidstaten geconstateerde voortgang, en doen aanbevelingen voor de aanpak van nog bestaande tekortkomingen. In het algemeen benadrukken de rapporten het grote belang van het CVM in de consolidatie van de rechtsstaat in beide landen als sleutelfactor voor de Europese integratie.

CVM-rapport Roemenië

De Commissie constateert vooruitgang in de hervormingen sinds het vorige rapport van januari 2014 (Kamerstuk 23 987, nr. 141). Zoals gebruikelijk concentreert de analyse zich op de noodzakelijke hervormingen van de rechtsstaat en de bestrijding van corruptie. De Commissie heeft in dit rapport met name aandacht besteed aan de consistentie in het track record van de hervormingen als teken van duurzaamheid van de maatregelen in het kader van het CVM-proces. De Commissie erkent dat duurzaamheid noodzakelijk is niet alleen in relatie tot de overweging om het CVM op termijn af te bouwen, maar ook bij de toewijzing en effectieve inzet van EU-fondsen, en roept Roemenië daarom op het momentum in de hervormingen vast te houden door middel van consistentere *ownership* en effectieve prioritering.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

De substantieel verbeterde kwaliteit van de door de Roemeense autoriteiten aangeleverde informatie en de constructieve samenwerking zijn naar de mening van de Commissie een positieve indicatie voor de verbetering van het management van het hervormingsproces. Hiernaast onderstreept de Commissie het brede draagvlak voor het hervormingsproces bij de Roemeense bevolking, zoals gebleken uit een recente opiniepeiling uitgevoerd door Eurobarometer. Deze toonde een sterke consensus aan ten gunste van het hervormingsproces en de strijd tegen corruptie – alsmede het belang van de rol van de Europese Unie hierbij –, en gegroeid vertrouwen in de aanpak van de problemen. Ten opzichte van 2013 ziet de Commissie aanwijzingen dat de trend naar duurzaamheid van de hervormingen zich heeft voortgezet, met name op het gebied van de aanpak van corruptie op hoog niveau en versterkt professionalisme in het justitieel stelsel.

De verschillende CVM-ijkpunten analyserend constateert de Commissie vooruitgang op een aantal belangrijke terreinen. Naast de aanpak van corruptie en integriteitskwesties noemt de Commissie in het bijzonder de verbeterde onafhankelijkheid van het justitieel apparaat, de versterkte consistentie van jurisprudentie en efficiëntie van het juridisch stelsel. Tegelijk wordt erkend dat de vooruitgang op deze terreinen verder geconsolideerd dient te worden, en dat de Roemeense autoriteiten de komende periode werk dienen te maken van een aantal nog openstaande kwesties. Het proces rondom de benoeming van een aantal hoge functionarissen de komende periode zal daarbij als maatstaf fungeren voor de te realiseren omslag. Ondanks dat de wetboeken van strafrecht en strafvordering formeel zijn geïmplementeerd ontbreekt nog de nodige wetgeving om dit proces te kunnen afronden. Hiernaast geven het nog steeds vóórkomen van politiek gemotiveerde aanvallen op gerechtelijke uitspraken, het niet altijd op de juiste wijze implementeren van gerechtelijke uitspraken door het parlement, en inconsistentie van gerechtelijke uitspraken nog reden tot zorg. Bovendien wordt de vervolging van parlementariërs nog niet altijd op objectieve wijze afgehandeld. De Commissie dringt ondanks de reeds gerealiseerde verbeteringen op het gebied van de aanpak van corruptie voorts aan op een meer systematische benadering.

Ten behoeve van de consolidatie van het hervormingsproces en de verwezenlijking van de nog openstaande punten doet de Commissie een aantal specifieke aanbevelingen. Met betrekking tot de justitiële onafhankelijkheid betreft dit met name de onafhankelijke afhandeling van een aantal hoge benoemingen, parlementair respect voor het gerechtelijke systeem, en de discussies over de voorgenomen wijzigingen van de Grondwet. Wat justitiële hervormingen betreft roept de Commissie op tot spoedige noodzakelijke aanpassing van de wetboeken van strafrecht, een operationeel actieplan om de justitiële hervormingsstrategie te implementeren, verbetering in de toegang tot rechtspraak, meer uniformiteit van rechterlijke beslissingen, en adequate follow-up van gerechtelijke uitspraken op alle niveaus. Ook op het gebied van integriteit doet de Commissie een aantal aanbevelingen die met name zien op de toepassing van gerechtelijke besluiten betreffende de schorsing van parlementariërs, ex-ante controle van mogelijke belangenverstremgeling, en het voorkomen van onverenigbaarheden. Wat betreft de strijd tegen corruptie beveelt de Commissie onder andere aan de aanpak van confiscatie van crimineel vermogen te verbeteren, meer preventieve en repressieve actie te nemen bij belangenverstremgeling en bij fraude en corruptie in het geval van openbare aanbestedingen, en ook aandacht te schenken aan corruptie op lager niveau.

CVM-rapport Bulgarije

Voor Bulgarije constateert de Commissie in de aanpak van juridische hervormingen, corruptie en georganiseerde misdaad sinds de vorige rapportage (Kamerstuk 23 987, nr. 141) langzame vooruitgang. Het feit dat het land in de betreffende periode te kampen heeft gehad met politieke instabiliteit – drie verschillende regeringen en parlementaire impasse – heeft hier negatief aan bijgedragen. Echter, in de hervormingsgezindheid van de huidige regering, die in korte tijd een gedetailleerde justitiële hervormingsstrategie heeft opgesteld, ziet de Commissie belangrijke kansen voor de komende periode mits de Bulgaarse regering prioriteit geeft aan de implementatie van de strategie.

In de rapportage legt de Commissie zoals gebruikelijk de nadruk op de analyse van de voortgang in de hervormingen van de rechtsstaat en de strijd tegen corruptie en georganiseerde misdaad. De Commissie constateert de nodige positieve veranderingen bij een aantal sleutelinstellingen. Zorgen bestaan over de justitiële onafhankelijkheid en de tegenvallende aantallen veroordelingen in zaken betreffende corruptie en georganiseerde misdaad. Opiniepeilingen wijzen uit dat de Bulgaarse bevolking sceptisch is ten aanzien van de stand van de Bulgaarse rechtsstaat, maar laten tegelijk vertrouwen zien in de rol van de EU bij de hervormingen.

Teneinde de nodige voortgang te bewerkstelligen doet de Commissie een aantal aanbevelingen. Op het gebied van de onafhankelijkheid, verantwoordelijkheid en integriteit van de rechterlijke macht roept de Commissie op tot een overtuigende houding van de autoriteiten ten behoeve van objectiviteit en de aanpak van overtredingen. Hiernaast dient gezorgd te worden voor meer transparantie en onpartijdigheid bij gerechtelijke benoemingen en voor verbetering in de toewijzing van zaken aan rechtbanken. Op het gebied van de hervorming van het gerechtelijk systeem erkent de Commissie het belang van de nieuwe gerechtelijke hervormingsstrategie en roept op werk te maken van de implementatie ervan, alsmede van nog bestaande tekortkomingen in het strafrecht. Belangrijke voortgang is geboekt bij de implementatie van het actieplan voor de openbaar aanklager. Wat betreft de efficiëntie van het juridisch stelsel erkent de Commissie de verbeteringen in het management van de Hoge Raad en roept zij op tot de voltooiing ervan, o.a. op het gebied van de verdeling van werklast, de uitvoering van gerechtelijke uitspraken, en voortgang op het gebied van e-justice. Ook op het gebied van corruptiebestrijding dient Bulgarije voortgang te maken met de in gang gezette maatregelen. Een belangrijke stap zou zijn het opzetten van een apart orgaan naar Roemeens voorbeeld dat zowel het gezag als de onafhankelijkheid heeft om anti-corruptiemeatregelen af te dwingen. Additionele maatregelen betreffen het opstellen van een nieuwe anti-corruptiestrategie, opvolging geven aan de strategie voor openbare aanbesteding, zorgen dat benoemingen voor een aantal hoge posities goed verlopen, versterking van de capaciteit van het openbaar ministerie om corruptie op hoog niveau aan te pakken, en noodzakelijke wijzigingen in het wetboek van strafrecht. De aanpak van georganiseerde misdaad maakt onvolgende voortgang, wat zich onder andere toont in het grote aantal onafgehandelde zaken; op dit terrein roept de Commissie derhalve eveneens op tot het nemen van de maatregelen die noodzakelijk zijn om concrete resultaten te boeken, onder andere op het gebied van getuigenbescherming en de confiscatie van crimineel vermogen.

Appreciatie en behandeling van de rapporten in Raadskader

Het kabinet deelt de analyse en conclusies van de Commissie met betrekking tot de resultaten van de inspanningen van Roemenië en Bulgarije aangaande het CVM. Eigen bevindingen van het kabinet leveren een overeenkomstig gemengd beeld op voor de situatie in beide landen. Daarbij werden naast de geboekte vooruitgang en bestendinging van de hervormingen tevens openstaande kwesties geïdentificeerd die de komende periode een serieuze aanpak van de autoriteiten vergen. Het kabinet onderschrijft de conclusie van de Commissie dat de voortvarendheid van de nieuwe Bulgaarse regering belangrijke kansen biedt voor aanzienlijke voortgang op de CVM-ijkpunten in de komende periode. Bemoedigend is tevens de houding van de bevolking in beide landen die de in het kader van het CVM ingezette hervormingen als noodzakelijk ziet. Zowel de bevolking als de autoriteiten van beide landen herkennen zich in het in de rapporten geschetste beeld, en erkennen de noodzaak het CVM te continueren.

De Raad Algemene Zaken zal zoals gebruikelijk conclusies aannemen over de analyse en aanbevelingen van de CVM-rapporten. Deze Raadsconclusie moeten wat Nederland betreft verwijzen naar de fundamentele waarden van de Unie. Voorts dienen ze een weerspiegeling te zijn van de geconstateerde voortgang en tekortkomingen, en aandringen op spoedige en strikte opvolging van de aanbevelingen. Het voortzetten van het CVM, met de gebruikelijke rapportages, dient in de conclusies te worden bevestigd.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A.G. Koenders